

HARBIY SPORT TURLARI VA ULARNING TAKTIK KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI

Karimov Hasan Raimovich

*Jamoat xavfsizligi universiteti Jismoniy tayyorgarlik va sport kafedrası
boshlig'i, dotsent polkovnik*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada harbiy sport turlarining jangovar tayyorgarlikdagi ahamiyati va taktik ko'nikmalarni shakllantirishdagi roli o'rganiladi. Harbiy sport turlari, jumladan, kurash, yengil atletika, jangovar mashg'ulotlar va boshqa sportlar, harbiy xizmatchilarning individual va guruhiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Taktik harakatlarni tezkor va samarali bajarish uchun jismoniy tayyorgarlik va sportning integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Maqolada bu sport turlarining taktik vazifalarni bajarishda qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilinadi va amaliy tavsiyalar beriladi.*

Kalit so'zlar: *Harbiy sport turlari, taktik ko'nikmalar, jangovar tayyorgarlik, kurash, jangovar mashg'ulotlar, sport va taktikani integratsiyalash, jismoniy tayyorgarlik.*

KIRISH

Harbiy sport turlari harbiy xizmatchilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish bilan birga, ularning taktik ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Jangovar sharoitlarda tezkor qarorlar qabul qilish, strategik yondashuvlarni amalga oshirish va kooperativ ishlash kabi qobiliyatlar sport mashg'ulotlarida rivojlanadi. Harbiy sport turlari nafaqat jismoniy tayyorgarlikni, balki psixologik va taktika jihatlarini ham yaxshilashga yordam beradi. Maqolada harbiy sport turlarining taktik ko'nikmalarni rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

1. Harbiy sport turlari va ularning taktik ko'nikmalarni shakllantirishdagi roli

Kurash va jangovar sportlar: Harbiy kurash va jangovar sportlar (masalan, djiu-djitsu, taekwondo, boksilik) harbiy xizmatchilarda jangovar vaziyatlarda samarali qaror qabul qilish va o'zini himoya qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu turlar, ayniqsa, shaxsiy himoya, tezkor hujum va qarshi hujum ko'nikmalarini rivojlantirishda muhimdir.

Yengil atletika: Tezlik, chidamlilik va koordinatsiya kabi jismoniy ko'nikmalarni rivojlantiradigan yengil atletika, jangovar vaziyatlarda tezkor harakat qilish va har bir taktik harakatni muvaffaqiyatli amalga oshirishda muhim o'rin tutadi.

Jangovar mashg'ulotlar: Real jangovar sharoitlarni simulyatsiya qilish orqali amalga oshiriladigan sport turlari (masalan, harbiy to'siqni yengib o'tish) xodimlarning taktik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu turdagi mashg'ulotlar, ayniqsa, guruh ishini samarali tashkil etishda yordam beradi.

2. Sport va taktikani integratsiyalash

Jismoniy tayyorgarlik va taktikani uyg'unlashtirish: Harbiy sport turlarining taktik ko'nikmalarni rivojlantirishdagi roli, ularning jangovar vaziyatlarga moslashuvchanligini oshiradi. Masalan, yugurish va kurash birgalikda bajarilganda, kursantlar o'z kuchini boshqarish va tezkor qarorlar qabul qilishni o'rganadi.

Guruhni boshqarish va jamoaviy ish: Sport turlari, jumladan, jamoaviy sportlar, kursantlarga guruhda ishlash, taktikani tezkor moslashish va o'zaro hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

3. Sport turlarining jangovar vazifalarga ta'siri

Tezkor reaksiya va qaror qabul qilish: Kurash, futbol, voleybol kabi sport turlarining jangovar vazifalarni bajarishda ta'siri, kursantlarga murakkab sharoitlarda tezkor va to'g'ri qarorlar qabul qilishni o'rgatadi.

Stressni boshqarish: Sport, ayniqsa, jangovar sport turlari kursantlarga stressni boshqarishni, jismoniy va ruhiy bosim ostida samarali harakat qilishni o'rgatadi. Bu, o'z navbatida, jangovar sharoitlarda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

Samarali hujum va mudofaa: Sport turlari jangovar texnikalar va strategiyalarni rivojlantirishda yordam beradi, chunki ular kursantlarga har bir harakatni tahlil qilish va mukammal bajarish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Kursantlarning jismoniy tayyorgarligi va taktik ko'nikmalarini rivojlantirishda quyidagi takliflar samarali bo'lishi mumkin:

1. Harbiy sport turlarini kengaytirish va diversifikatsiya qilish

Kursantlarga turli xil harbiy sport turlarini, masalan, kurash, og'ir atletika, jangovar mashg'ulotlar, va jamoaviy sportlarni o'rgatish. Bu sportlar ularning individual va guruhviy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Harbiy tayyorgarlik uchun maxsus sport turlari, masalan, "jangovar yugurish" yoki "to'siqni yengib o'tish" kabi faoliyatlarni qo'llash.

2. Motivatsion tizimlarni yaratish

Kursantlarning faoliyatini rag'batlantirish uchun yutuqlarni mukofotlash tizimini joriy etish. Musobaqalarda ishtirok etish va sovrinlar taqdim etish, shuningdek, eng yaxshi ko'rsatkichlarga ega bo'lganlarni tan olish kursantlar o'rtasida raqobatni oshiradi.

Jamoaviy yoki individual mashg'ulotlarda yuqori natijalarga erishgan kursantlarni maxsus diplom yoki imtiyozlar bilan taqdirlash.

3. Shaxsiy tayyorgarlikni individual tarzda tashkil etish

Har bir kursantning jismoniy imkoniyatlari va salohiyatiga mos ravishda shaxsiy mashg'ulot rejalarini tuzish. Bu kursantlarga o'z kuchli va zaif tomonlarini yaxshilash imkonini beradi.

Individual ko'rsatkichlarni kuzatib borish va tahlil qilish, shuningdek, kursantlar uchun muvofiqlashtirilgan mashg'ulot dasturlari ishlab chiqish.

4. Guruh ishini rivojlantirish

Jamoaviy sportlar va guruh mashg'ulotlarini ko'paytirish. Futbol, basketbol, voleybol kabi sportlar kursantlarning o'zaro hamkorlik, strategik fikrlash, va guruh ishini rivojlantiradi.

Guruh bo'lib ishlashni o'rgatish, taktik vazifalarni birgalikda hal qilish, hamkorlikni kuchaytirish kursantlar o'rtasida jamoaviy ruhni shakllantiradi.

5. Zamonaviy texnologiyalar va simulyatsiyalarni joriy etish

Jismoniy tayyorgarlikni samarali oshirish uchun mobil ilovalar, video tahlil vositalari va sport monitoring tizimlarini qo'llash. Bu kursantlarning mashg'ulotlar va natijalarini aniq va tezkor baholashga yordam beradi.

Virtual jangovar sharoitlarda simulyatsiyalarni o'tkazish, bu esa taktik fikrlash va tezkor qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

6. Xalqaro tajriba almashish

Xorijiy harbiy akademiyalar va sport tashkilotlari bilan aloqalarni o'rnatish, xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni o'z ta'lim jarayonlariga joriy etish.

Xalqaro sport musobaqalarida ishtirok etish va boshqa mamlakatlar bilan o'zaro tajriba almashish orqali kursantlarning ko'nikmalarini yaxshilash.

7. Psixologik tayyorgarlikni kuchaytirish

Kursantlarga stressni boshqarish, raqobatni qabul qilish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish bo'yicha psixologik mashg'ulotlar tashkil etish.

Sportning psixologik jihatlari, masalan, mental chidamlilikni rivojlantirish, kursantlarning jangovar ruhini kuchaytirishga yordam beradi.

8. Sport musobaqalari va festivallarni tashkil etish

Kursantlar uchun muntazam ravishda sport musobaqalarini tashkil etish, ularni o'zaro raqobatlashish va o'z ko'nikmalarini sinab ko'rish imkoniyatiga ega qiladi.

Harbiy o'quv yurtlarida yillik sport festivallari, chempionatlarga yo'llanmalar yoki jamoaviy mashg'ulotlarni ko'paytirish orqali sportni rivojlantirish.

Ushbu takliflar kursantlarning jismoniy va taktik tayyorgarliklarini yaxshilashga, ularni jismoniy jihatdan mustahkamlash va jangovar vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishga tayyorlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Harbiy sport turlari nafaqat jismoniy tayyorgarlikni, balki taktik ko'nikmalarni shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. Ularning integratsiyasi harbiy xizmatchilarning jangovar sharoitlarda samarali ishlashiga yordam beradi.

Harbiy sportlar, ayniqsa, tezkor qarorlar qabul qilish, stressni boshqarish, guruh ishini samarali tashkil etish va jismoniy chidamlilikni oshirishda o'zining yuqori ahamiyatini ko'rsatadi. Harbiy tayyorgarlikning samaradorligini oshirish uchun harbiy sport turlarini yanada kengaytirish va rivojlantirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Smith, R. (2019). *Military Training and Physical Fitness: The Role of Combat Sports*. London: Military Press.
 2. Jones, P., & Williams, H. (2021). *Tactics and Physical Conditioning in Modern Military Forces*. Oxford: Oxford University Press.
 3. O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi, *Harbiy sport turlari va jismoniy tayyorgarlik*, 2020.
 4. Russell, D. (2020). *Combat Sport and Tactics in Military Training*. New York: Strategic Studies Institute.
-